

ОТЧЕТ НА СЪВЕТА ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ - БЪЛГАРИЯ
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЧЛ. 8А ОТ ЗАКОНА ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА
И ЧЛ. 7 ОТ ДИРЕКТИВА (ЕС) 2018/1808
ЗА ПЕРИОДА ЯНУАРИ 2023 г. - ДЕКЕМВРИ 2025 г.

1. Международна и българска правна рамка

1.1. Конвенция за правата на хората с увреждания на Организацията на обединените нации

На 5-ти януари 2011 г. Европейският съюз (ЕС) ратифицира Конвенцията на Организацията на обединените нации (ООН) за правата на хората с увреждания. Целта на Конвенцията е да гарантира, че хората с увреждания могат да упражняват правата си в условията на равнопоставеност с всички останали граждани, да насърчава, защитава и гарантира пълноценното и равноправно упражняване на всички права на човека и основни свободи, да способства за зачитане на вътрешно присъщото им човешко достойнство. Това е първият всеобхватен договор за правата на човека, който се ратифицира от ЕС като единно цяло. Конвенцията е подписана от всички 27 държави членки на ЕС и ратифицирана от 16 от тях. Съгласно Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в категорията на хората с увреждания се включват лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите.

Достъпност означава недопускането на пречки при използването на обичайните продукти и услуги или премахването на съществуващите пречки. Благодарение на достъпността продуктите и услугите могат да бъдат възприемани, използвани и разбирани от хората с функционални ограничения, включително от хората с увреждания, на равни начала с останалите граждани.

Чл. 9 от Конвенцията за правата на хората с увреждания гарантира достъпността. В този случай релевантността е при достъпност до комуникационна инфраструктура – интернет, информационни и комуникационни системи.

За да дадат възможност на хората с увреждания да живеят самостоятелно и да участват пълноценно във всички аспекти на живота, държавите - страни по Конвенцията предприемат подходящи мерки за осигуряване за хората с увреждания на равен достъп до физическата среда на живеене, до транспорта, информацията и комуникациите, включително до информационните и комуникационните системи и технологии и до всички останали удобства и услуги, отворени или предназначени за широката общественост както в градските, така и в селските райони. Тези мерки, които следва да включват идентифициране и премахване на всякакви пречки и прегради пред достъпността, се отнасят и към: сгради, пътища, транспортни и всякакви други открити и закрити съоръжения, включително училища, жилищни постройки, здравни заведения и работни места; **информационни, комуникационни и други услуги, включително информационни системи и услуги за спешна помощ.**

Съгласно чл. 21 от Конвенцията за правата на хората с увреждания - свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъпа до информация, държавите - страни по нея предприемат подходящи мерки за даване възможност на хората с увреждания да упражняват правото си на свобода на мнението и изразяването, включително свободата да търсят, получават и споделят информация и идеи, наравно с всички останали и с всички останали, като използват предпочитани от тях форми на комуникация.

Това може да се осъществява чрез: предоставяне на информация на хора с увреждания в достъпен за тях формат и посредством технологии, подходящи за различни видове увреждания, своевременно и без допълнителни разходи; възприемане и улесняване на използването на езика на знаците, Брайловата азбука, допълващи и алтернативни способи на комуникация, както и на всякакви други достъпни средства, методи и формати на комуникация, предпочитани от хората с увреждания при тяхното официално общуване; приканване на частните лица, предоставящи услуги на населението, включително чрез интернет, да предоставят информация и услуги на хора с увреждания в достъпен и лесен за ползване от тях формат; приканване на средствата за масова комуникация, включително доставчиците на информация по интернет, да направят услугите си достъпни за хора с увреждания; признаване и спомагане за използването на езици на знаците.

Според определенията на Конвенцията комуникацията включва всякакви езици, зрительно представяне на текст, Брайлова азбука, тактилна комуникация, уголемени шрифтове, достъпни мултимедии, както и всякакви писмени, звукови, опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни способи, средства и форми на комуникация, включително достъпни информационни и съобщителни технологии, а понятието „език“ включва говоримите и знакови езици, както и всякакви други форми на неговорим език.

България ратифицира Конвенцията със закон, приет от 41-ото Народно събрание на 26.01.2012 г., в сила е от 21.04.2012 г.

1.2. ДИРЕКТИВА (ЕС) 2018/1808 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 година за изменение на Директива 2010/13/ЕС за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до предоставянето на аудиовизуални медийни услуги (Директива за аудиовизуалните медийни услуги), предвид променящите се пазарни условия/ДАВМУ.

В изменената ДАВМУ от 2018 г. **чл. 7 постулира, че: държавите членки гарантират без неоснователно забавяне, че услугите, предоставяни от доставчиците на медийни услуги, попадащи под тяхна юрисдикция, непрекъснато и постепенно стават все по-достъпни за хората с увреждания чрез пропорционални мерки.** Държавите членки гарантират, че доставчиците на медийни услуги докладват редовно на националните регулаторни органи или служби относно прилагането на мерките, посочени в параграф 1. До 19 декември 2022 г. и на всеки три години след това държавите членки докладват на Комисията относно прилагането на параграф 1. Те насърчават доставчиците на медийни услуги да разработят планове за действие относно достъпността във връзка с непрекъснатото и постепенно увеличаване на достъпността на предоставяните от тях услуги за хората с увреждания. Тези планове за действие се съобщават на националните регулаторни органи или служби.

Всяка държава членка определя единно, лесно достъпно, включително за хора с увреждания, както и публично достъпно онлайн звено за контакт за предоставяне на информация и получаване на жалби по въпросите, свързани с достъпността, посочени в настоящия член. Държавите членки гарантират, че информацията за извънредни ситуации, включително публичните съобщения и съобщенията при природни бедствия, която се оповестява на обществеността чрез аудиовизуални медийни услуги, се предоставя по достъпен за хора с увреждания начин.

1.3. РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги)

В чл. 45 от АЦУ е предвидено изготвянето на различни Кодекси за поведение.

Европейската комисия и Европейският съвет за цифровите услуги насърчават и улесняват изготвянето на доброволни кодекси за поведение на равнището на Съюза, за да допринесат за правилното прилагане на настоящия регламент, като вземат предвид по-специално специфичните предизвикателства при справянето с различни видове незаконно съдържание и системни рискове, в съответствие с правото на Съюза, по-специално в областта на конкуренцията и защитата на личните данни. **Чл. 47 от Акта за цифровите услуги конкретизира създаването на Кодекси за поведение относно достъпността. ЕК насърчава и улеснява изготвянето на кодекси за поведение на равнището на Съюза с участието на доставчиците на онлайн платформи и други съответни доставчици на услуги, организациите, представляващи получателите на услугата и организациите на гражданското общество или съответните органи да насърчават пълното и ефективно равно участие чрез подобряване на достъпа до онлайн услуги, които при първоначалното си проектиране или последващо адаптиране отговарят на специфичните нужди на хората с увреждания.** Комисията се стреми да гарантира, че Кодексите за поведение преследват целта да се гарантира, че тези услуги са достъпни в съответствие с правото на Съюза и националното право, за да се увеличи максимално предвидимото им използване от хората с увреждания.

Комисията се стреми да гарантира, че Кодексите за поведение обхващат най-малко следните цели: проектиране и адаптиране на услуги, така че те да бъдат достъпни за хората с увреждания, като ги направят достъпни за сетивата, функционално пригодни, разбираеми и надеждни; разясняване на начина, по който услугите отговарят на приложимите изисквания за достъпност и предоставяне на тази информация на обществеността по достъпен за хората с увреждания начин; предоставяне на информацията, формулярите и мерките, предвидени съгласно АЦУ, така че те да бъдат лесни за намиране, лесноразбираеми и достъпни за хората с увреждания.

ЕК насърчава разработването на кодекси за поведение в срок до 18 февруари 2025 г. и започването на тяхното прилагане до 18 август 2025 г.

1.3. Закон за радиото и телевизията, ДВ, бр. 109 от 2020 г., в сила от 22.12.2020 г.

NB: относимите групи в Република България са незрящи/слепи хора, глухи хора и сляпо-глухите хора.

Съгласно чл. 20, ал. 2 от ЗРТ, при правомощията на регулатора, беше допълнено, че при осъществяване на своята дейност Съветът за електронни медии упражнява своите правомощия безпристрастно и прозрачно и в съответствие с целите на Директива 2010/13/ЕС, изменена с Директива (ЕС) 2018/1808, като се ръководи от интересите на обществото, защитава свободата на словото, независимостта на доставчиците на медийни услуги, медийния плурализъм, културното и езиковото многообразие, защитата на потребителите, **достъпността**, недискриминацията, правилното функциониране на вътрешния пазар и насърчаването на лоялна конкуренция.

С разпоредба на чл. 8а от ЗРТ се въвеждат изискванията относно достъпността към доставчиците на медийни услуги, а именно:

Доставчиците на медийни услуги гарантират, че съдържанието в техните услуги постепенно става достъпно за хората с увредено зрение или слух. Средствата за постигането на достъпност на съдържанието на аудио-визуални медийни услуги включват, без да се ограничават до жестомимичен превод, субтитри за глухи и хора с увреден слух, субтитри с говор и звуково описание. Доставчиците на радиоуслуги предоставят в срокове и по начини, определени в плановете за действие, чрез интернет, мобилни приложения или други технически средства, с които разполагат, програми и предавания, достъпни за хората с увредено зрение или слух.

Введено е задължение за предоставяне на Съвета за електронни медии на:

1. планове за действие във връзка с непрекъснатото и постепенно увеличаване на достъпността на предоставяните от тях услуги за хората с увреждания за тригодишен период;
2. годишни отчети за напредъка, постигнат по отношение на достъпността на техните услуги за хора с увредено зрение или слух.

Доставчиците следва да гарантират, че информацията за извънредни ситуации, включително публичните съобщения и съобщенията при природни бедствия, която се оповестява на обществеността чрез аудио-визуални медийни услуги, се предоставя по достъпен за хора с увреждания начин. Публичното оповестяване на информацията за извънредни ситуации чрез аудио-визуални медийни услуги не следва да бъде възпрепятствано, ако в изключителни обстоятелства се окаже невъзможно информацията да бъде предоставена по начин, достъпен за хората с увреждания.

В чл. 8а, ал. 4 са предвидени специфични задължения за обществените доставчици на медийни услуги да създават и предоставят за разпространение новинарски и актуално-публицистични телевизионни предавания в съответствие с технологичното развитие и икономическите си възможности по начин, че да бъдат достъпни за хората с увредено зрение или слух. Плановите за действие на обществените доставчици имат за цел и субтитриране на всички телевизионни предавания с езиково съдържание като новини, актуално-публицистични предавания, филми, сериали и други, като постепенно се обхванат и съответните нелинейни услуги по заявка. Конкретните задължения на Българското национално радио (БНР) и Българската национална телевизия (БНТ) за достъпност на съдържанието на предоставяните от тях услуги се определят в лицензиите им.

По отношение на доставчиците на медийни услуги с национален обхват и наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни програми с политематичен или информационен програмен профил и среднодневен аудиторен дял над 20 на сто и телевизионните програми на БНТ е въведено задължение да осигуряват в поне една от своите емисии новини в диапазона 19:00 – 23:30 ч. превод на български жестов език.

Съветът за електронни медии следва да поддържа на интернет страницата си актуални данни за контакт със служител от администрацията, определен със заповед на председателя на Съвета за електронни медии, на когото е възложено предоставяне на информация и получаване на жалби по въпросите, свързани с достъпността. СЕМ изпълнява задълженията си в тясно сътрудничество с организациите на хората с увреждания, както има и задължението да докладва на Европейската комисия за прилагането на мерките за достъпност на медийните услуги за хора с увреждания.

Законът за радиото и телевизията, в чл. 6, ал. 3, предвижда задължения за БНР и БНТ, в качеството им на национални обществени доставчици на радиоуслуги, съответно на аудио-визуални медийни услуги, да осигуряват медийни услуги за всички граждани на Република България; да предоставят на гражданите възможност да се запознаят с официалната позиция на държавата по важни въпроси на общественения живот, да прилагат новите информационни технологии.

1.4. Закон за електронните съобщения

Чл. 49 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) предвижда, че Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) приема нормативни административни актове, с които определя реда за осигуряване на достъп до електронни съобщителни услуги чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване и за осигуряване на електронни съобщителни услуги, предназначени за лица със слухови и зрителни увреждания. Преди приемане на актовете Комисията провежда обществено

обсъждане и взема становище от Съвета за електронни медии. СЕМ приема становищата в 30-дневен срок от получаване на проектите на актове от комисията.

Съгласно чл. 49в от ЗЕС КРС може да възложи задължения за пренос на определени радио- и телевизионни програми и свързани с тях допълнителни услуги, включително услуги за достъпност, целящи предоставяне на подходящ достъп за потребители с увреждания, и услуги по пренос на данни, поддържащи свързана телевизия и електронни програмни ръководства на предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, в случай че тези мрежи и услуги се използват от значителен брой крайни ползватели като основно средство за приемане на радио- и телевизионни програми. Задълженията са пропорционални и прозрачни и се налагат само когато са необходими за постигането на цели от общ интерес. Комисията за регулиране на съобщенията може да задължи предприятията, предоставящи услуги за достъп до интернет и обществени междуличностни съобщителни услуги, да публикуват изчерпателна, сравнима, надеждна, леснодостъпна и актуална информация за крайните ползватели относно качеството на услугите си, доколкото предприятията контролират поне някои елементи на мрежата, пряко или по силата на споразумение за нивото на обслужване, и относно мерките, които са предприели за осигуряване на равнопоставеност по отношение на достъпа за потребители с увреждания.

В изпълнение на чл. 49 от ЗЕС, след становище от Съвета за електронни медии, Комисията за регулиране на съобщенията през 2008 г. е приела **Правила за реда за осигуряване на достъп до електронни съобщителни услуги чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване и за осигуряване на електронни съобщителни услуги, предназначени за лица със слухови и зрителни увреждания чрез тези мрежи.**

Съгласно глава Трета от Правилата предприятията, осъществяващи електронни съобщения чрез мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване, са длъжни:

- да осигурят подходящ достъп до предоставяните от тях електронни съобщителни услуги на лица със слухови увреждания, осигурявайки специализирани субтитри и език на знаците в излъчваните телевизионни програми.
- да осигурят подходящ достъп до предоставяните от тях електронни съобщителни услуги на лица със зрителни увреждания, осигурявайки аудиоописание и аудиосубтитри при излъчване на телевизионни програми.
- са задължени да гарантират безплатен достъп по подходящ начин на лицата със слухови и зрителни увреждания до събитията с важно обществено значение по смисъла на чл. 32, ал. 3 от Закона за радиото и телевизията съобразно списък, приет от СЕМ;

Специфични задължения относно включване в програмите, разпространявани чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване и предоставяне на достъп до електронни съобщителни услуги чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване, предназначени за лицата със слухови и зрителни увреждания, като специализирани субтитри, език на знаците, аудиоописание, аудиосубтитри, могат да бъдат налагани чрез лицензиите, издавани от СЕМ, и разрешенията, издавани от КРС.

Съветът за електронни медии е включил задължение за „осигуряване на достъп до програмата на лица със слухови и зрителни увреждания като включва специализирани субтитри, език на знаците, аудиоописание, аудиосубтитри“ във всички издадени лицензии за доставяне на аудио-визуални медийни услуги чрез мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване. т. 2.2.4 от Принципи и изисквания за управление на дейността.

Тези съществуващи законови механизми в ЗРТ и ЗЕС осигуряват възможността на хората с увреждания да упражняват правата си, включително на правото на достъп до информация. СЕМ,

чрез осъществяването на надзор по спазване на изискванията на ЗРТ и условията на издадените лицензии за цифрово разпространение, може да дава задължителни указания на доставчиците на медийни услуги, както и да налага имуществени санкции.

1.5. Закон за българския жестов език

След дългогодишно обсъждане 44-то Народно събрание прие Закон за българския жестов език, обн. ДВ, бр. 9 от 2 Февруари 2021г., в сила от 06.02.2021 г.

Законът гарантира правата на глухите и сляпо-глухите лица по начин, който осигурява независимост, равнопоставеност и достъпност в обществения живот чрез използване на българския жестов език. Законът за българския жестов език урежда обществените отношения, свързани с признаването на българския жестов език за естествен самостоятелен език и със зачитането на правото на глухите и на сляпо-глухите лица на изразяване и на информация чрез българския жестов език. Законът създава условия за премахването на ограничения при общуването на глухите и сляпо-глухите лица и при използването и достъпа до информация чрез българския жестов език. С него се гарантира правата на глухите и сляпо-глухите лица по начин, който осигурява независимост, равнопоставеност и достъпност в обществения живот чрез използване на българския жестов език. Спецификата на българския жестов език и културата и идентичността на общността на глухите лица в Република България се зачитат и съхраняват (чл. 2).

Съгласно чл. 3 от Закона за българския жестов език всяко лице има право да се изразява чрез българския жестов език, да го използва и изучава. Дефинициите на основните понятия са в Допълнителните разпоредби на ЗБЖЕ.¹

Основните принципи на закона са: равен достъп до информация и комуникация; равен достъп до качествено образование чрез българския жестов език; съхраняване и утвърждаване на културата и идентичността на общността на глухите лица; развитие и популяризиране на българския жестов език; равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език.

Основните цели са: признаване на българския жестов език за естествен самостоятелен език; **осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица**; признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез българския жестов език; формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед на осигуряване на равни възможности на глухите и сляпо-глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в обществения живот; прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование; подготовка на специалисти за обучение по български жестов език; **осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език (чл. 6 от ЗБЖЕ).**

Финансирането на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език, се осъществява със средства, осигурени от държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика и от бюджета на други посочени институции.

¹ Според Допълнителните разпоредби - § 1, по смисъла на Закона за българския жестов език:

1. "Глухо лице" е лице или дете със слухова загуба, което е естествен носител и/или ползвател на българския жестов език.
2. "Сляпо-глухо лице" е лице или дете, което е едновременно със слухова и зрителна загуба и е ползвател на българския жестов език или на други системи на комуникация според спецификата на неговото нарушение.
3. "Български жестов език" е естествено възникнала жестова система за езикова комуникация.
4. "Превод от и на български жестов език" е преводаческа услуга, която се извършва чрез българския жестов език, а за сляпо-глухите лица - и чрез други системи за комуникация.
5. "Езикова среда" е среда, в която комуникацията се извършва чрез български жестов език.

1.6. Закон за хората с увреждания

Законът за хората с увреждания предписва задължения за Българската национална телевизия, Българското национално радио и Българската телеграфна агенция да осигуряват информация, достъпна за хората с увреждания. **Съгласно чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от ЗХУ медиите трябва да включват в своите програми предавания и информация, свързани с хората с увреждания.**

1.7. Закон за изискванията за достъпност на продукти и услуги/ЗИДПУ

Законопроектът на Закон за изискванията за достъпност на продукти и услуги е внесен в Народното събрание през 2024 г., приет и обнародван е в ДВ на 11 април 2025 г., в сила от 28 юни 2025 г.

Процесът на въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ, L 151/70 от 07 юни 2019 г.) в българското законодателство започна преди почти четири години. Поради честата смяна на изпълнителната и законодателната власти въпросът се отнемстваше във времето, като изготвянето на законопроект се възлагаше на различни министерства, в които се създаваха и функционираха междуведомствени работни групи. Обсъждани бяха два подхода за въвеждане на новите изисквания за достъпност на продуктите и услугите – чрез специализиран закон или секторен подход (промени в съответните секторни закони). Извършеният преглед за идентифициране на съответните засегнати сектори и за установяване на степента, в която съществуващата правна уредба съответства на нормите, принципите и целите на приетия европейски акт, **показва преимуществено липсата на действащи регулации в отговор на предвидените с изискванията за достъпност за определени продукти и услуги и разпокъсаност на националните разпоредби за достъпност.** Бе предвидено, че в случай че се избере секторен подход при въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2019/882 в българското законодателство, това ще доведе до необходимост от промени по същество в голям брой нормативни актове, което откроява и потенциалния избор на законодателния инструмент, който да бъде използван за транспониране на Директива (ЕС) 2019/882.

Предвид широкия спектър от продукти и услуги в различни области и сектори, както и техни елементи, попадащи в рамките на Директива (ЕС) 2019/882 и доколкото обществените отношения, предмет на уредба са изключително важни, засягат множество сфери от обществения живот и хиляди български граждани, през 2023 г. от страна на изпълнителната власт се прие за уместно да се регулират в нов специален закон, който да уреди съответните обществени отношения, а не чрез изменения и допълнения в множество нормативни актове.

Със Заповед № РД-17-717/30.06.2023 г. на министъра на икономиката и индустрията се създаде нова междуведомствена работна група със задача да се изготви проект на закон, с който да се въведат изискванията на Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги.

Съветът за електронни медии бе част и активно участва в работата на експертна междуведомствена работна група в Министерството на икономиката и индустрията, която обсъди и прие проект на Закон за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ЗИДПУ), с който бе въведена в българското законодателство Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 година.

В проучване на Европейската комисия, включващо 27-те държави членки, икономическото въздействие е оценено като разходи за бизнеса за изпълнение на различните национални изисквания за достъпност за продукти и услуги при базовия сценарий и като потенциални икономии

по отношение на тези разходи при всеки един от вариантите на политика, до които се стига вследствие на хармонизацията на изискванията на равнище ЕС.

- Относно продуктите - прегледът идентифицира общо 22 задължени лица – производители под собствена марка на продукти от обхвата на директивата. Всички задължени лица попадат в категорията „средни предприятия“, по смисъла на чл. 3, ал. 1 от Закона за малките и средните предприятия. В продуктовете листи на задължените лица попадат 3 от продуктовете групи от обхвата на Директива (ЕС) 2019/882 – компютри и компютърни системи, платежни терминали и терминали на самообслужване, предназначени за предоставяне на услуги, попадащи в обхвата на Директива (ЕС) 2019/882. Общия брой на видовете продукти от тези три продуктови групи, които икономическите оператори пускат на пазара, са 132.

Относно услугите задължените лица/икономически оператори са много повече.

1. Електронни съобщителни услуги (с изключение на услуги за предаване, използвани за предоставянето на услуги машина-машина) – към момента са идентифицирани общо 1375 икономически оператори, предоставящи тази услуга, в т.ч.:

- доставчици на междуличностни съобщителни услуги с номера, вкл. алтернативен роуминг услуги - 104 доставчика.
- доставчици на платена телевизия (кабелна, сателитна, IPTV и ефирна) - 403 доставчика.
- доставчици на интернет достъп – по отношение на общите изисквания към услугите (да осигурят ползването на продуктите и да информират потребителите) - 868 доставчика.

Всички икономически оператори са в категориите „малки“ и „средни“ предприятия по смисъла на чл. 3, ал. 1 от Закона за малките и средните предприятия.

Средните разходи за привеждане в съответствие с изискванията за достъпност, получени в хода на разговорите с икономически оператори, предлагащи електронни съобщителни услуги от обхвата на Директива (ЕС) 2019/882, възлизат на 6500 лв./икономически оператор.

2. Услуги за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги – към момента в България лицензираните и регистрирани доставчици на аудио-визуални медийни услуги общо са 105, на които са издадени разрешителни актове от СЕМ (лицензия и/или удостоверение за регистрация), даващи им право да създават програми - общо 148 телевизионни програми (за разпространение чрез кабелни, спътникови електронни съобщителни мрежи и чрез мрежи за наземно ефирно радиоразпръскване). По-голямата част от тези икономически оператори – 93, представляват „микропредприятия“ по смисъла на чл. 3, ал. 3 от Закона за малките и средните предприятия.

В този смисъл, задължените по Директива (ЕС) 2019/882 икономически оператори, предоставящи аудио-визуални услуги, са 10.

В рамките на аудио-визуалните услуги попадат 4 вида услуги – жестов превод, осигуряване на скрол надписи и субтитриране на предавания, субтитриране на кинематографични произведения, поддържане на интернет сайт на медията със съдържание от линейната медийна услуга (програма).

Съгласно чл. 2, ал. 2, т. 2 на ЗИДПУ той се прилага за електронни съобщителни услуги с изключение на услуги за предаване, използвани за предоставянето на услуги машина-машина, както и за услуги за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги. В чл. 54 са посочени зоните на приложение, като:

- в чл. 54, ал. 1, т. 1 КРС е определена за контролен орган за достъпността на електронни съобщителни услуги, с изключение на услуги за предаване, използване за предоставянето на услуги машина-машина;

в чл. 54, ал. 1, т. 2 СЕМ е определен за контролен орган относно достъпността на услуги за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги. По смисъла на ЗИДПУ "аудио-визуални медийни услуги" са услуги, определени в чл. 2, ал. 2 от Закона за радиото и телевизията. **Контрол на съответствието на услугите за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги с изискванията за достъпност.**

В съответствие с Директива (ЕС) 2019/882 законът определя изисквания за достъпност на услугите за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги. Тези изисквания са определени в приложение № 2, раздели III и IV от ЗИДПУ. В глава трета, раздел III от закона са определени задълженията на доставчиците на услуги във връзка с изискванията за достъпност на услугите, които те предоставят. Допускат се изключения от прилагането на изискванията за достъпност, при условията на чл. 3 от законопроекта. **Микропредприятията, които предлагат услуги, се освобождават от спазването на изискванията за достъпност и от всички задължения, свързани със спазването на тези изисквания.**

Предвижда се контролът на съответствието на услугите за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги да се осъществява чрез прилагане и периодично актуализиране на подходящи процедури за: проверка на съответствието на услугите с изискванията за достъпност и свободно предоставяне на услугите; и разглеждане на жалби или информация, отнасящи се до несъответствие на услугите с изискванията за достъпност, предложени в законопроекта. Предвидена е проверка дали икономическият оператор е предприел необходимите коригиращи действия.

Предвижда се при изпълнение на функциите на надзор, оправомощените служители на Съвета за електронни медии да извършват проверки за спазванията на изискванията на ЗИДПУ, да имат свободен достъп до помещения и обекти, използвани при предоставяне на услугата, да изискват от доставчиците на услугата необходимата информация и др. Органът за контрол, в случая СЕМ, може да предприема мерки за привеждане на услугата в съответствие с приложимите изисквания, временно да спре услугата или да забрани предоставянето на услугата, чрез налагане на акт, който подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

1.8. Национална стратегия за хората с увреждания за периода 2021 г. - 2030 г.

Институциите в България имат задължения по Националната стратегия и План за действие за периода 2021 г. - 2030 г. (налични на: <https://www.mlsp.government.bg/strategicheski-dokumenti>; <https://www.mlsp.government.bg/uploads/41/pkhurvsp/plan.pdf>) - с цел хората с увреждания да получат необходимата подкрепа за постигане на независим живот и да се спазват правата им. Такова задължение, свързано с полето на действие на ЗРТ, е достъпът до информационни и комуникационни услуги и до нови технологии и системи, включително и до интернет, във връзка с чл. 9 – достъпност, и чл. 21 - свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъпа до информация, от Конвенцията за правата на хората с увреждания. Основните дейности са свързани с осигуряване на възможности за достъп до съдържанието на програмите на Брайл или в лесна за четене версия, жестов превод и предоставяне на информация на хора с увреждания в достъпен за тях формат и посредством технологии, подходящи за различни видове увреждания.

СЕМ е част от междуведомствена работна група, от 2015 г., която е създадена в Министерството на труда и социалната политика. В предходни години СЕМ предложи допълнение към Плана, което е свързано с увеличаване достъпността до информацията и възможностите за изразяване на мнение чрез използването на езика на знаците, Брайловата азбука, допълващи и алтернативни способности на комуникация, езика на жестовете. Допълнението още тогава бе в посока засилване на отговорностите на националните обществени доставчици на медийни услуги Българската национална телевизия и Българското национално радио, които следва да гарантират в услугите си пълноценно упражняване на всички права на хората с увреждания без дискриминация

по признак на увреждане, чрез осигуряване на информация в различни програмни територии в достъпен формат за тях и посредством технологии, подходящи за различните видове увреждания - включване на специализирани субтитри, език на знаците, аудиоописание, аудиосубтитри, достъпни мултимедии, както и други писмени, звукови, на опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни способи на комуникация.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА ПО ЧЛ. 8А ОТ ЗРТ

2.1. НАДЗОР ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ДОСТЪПНОСТ НА ТЕЛЕВИЗИОННИТЕ ПРОГРАМИ

СЕМ е осъществил наблюдение за достъпността на линейните програми на няколко доставчика на медийни услуги през 2024 г.

- **Проверка за спазването на лицензионните условия за програма „БНТ1“ на доставчика БНТ, за периода 25.03.2024 г. – 07.04.2024 г.**

Съгласно издадената Индивидуална лицензия № ЛРР-01-3-005-01 за доставяне на аудио-визуална медийна услуга с наименование „БНТ1“, общественият доставчик Българската национална телевизия трябва да осигури жестов превод не по-малко от 0.7% от обема новини на дневна база, докато **извършената проверка показва преизпълнение на параметъра от страна на БНТ в обем между 52.4 % до 73% от количеството новини за деня.**

Съгласно Индивидуалната лицензия за БНТ1, предавания, подпомагащи интеграцията на групи в неравностойно положение и на рискови групи трябва да бъдат не по-малко от 1.8% от месечното програмно време. Проверката в периода 25.03 до 07.04.2024 г. констатира, че интеграционното седмично специализирано предаване за хора с увреден слух „Светът на жестовите“ в програма „БНТ1“ е излъчено три пъти и достига обем от 0,1 %, изчислен на месечна база. Други предавания с жестов превод са изданията на „Още от деня“ (с 1,3 %) и детското предаване „Арт дъга“ (с 0,3 %). Към тях като се прибавят емисиите „По света и у нас“ в 18.00 ч. и 20.00 ч., заедно с нощните им повторения (2,6 %), **за двете седмици наблюдение изпълнението е в размер общо на 4,3 %, при заложено в лицензията не по-малко от 1,8 % от месечното програмно време.**

- **Отразяване на събития с важно обществено значение по БНТ**

Българската национална телевизия осигури излъчвания на религиозните служби през Великденските празници, **като те бяха с жестов преводач през цялото времетраене.**

По повод кончината и погребението на българския патриарх Неофит БНТ излъчи многочасова програма на 16 март 2024 г. Специалното предаване на програма „БНТ1“ е „Сбогом с Патриарха“, от 09.30 ч. до 14.30 ч., с водещ Георги Милков, съдържа много интервюта, коментари в студиото, архивни записи, преки включвания от София и други градове в страната. **През цялото времетраене бе осигурен жестов превод.**

По повод избора на нов патриарх на Българската православна църква, състояло се на 30 юни 2024 г., БНТ също излъчи многочасова програма. Специалното студио „Четвъртият патриарх“ - от 13.00 ч. до 18.15 ч., също с водещ Георги Милков, проследява събитието с много разнообразни материали и коментари. **Жестов превод бе осигурен през цялото времетраене на предаването, по изключение и в късната емисия новини в 22.00 ч.**

- Възможности за достъпност в онлайн среда - БНТ

БНТ осигурява непрекъснатост на въведената възможност „БЕТА БНТ СУБТИТРИ“ - достъпна от интернет сайта, като с тази опция се включват субтитри в реално на преглежданото време, и тези субтитри се включват за всички видове предавания – <https://tv.bnt.bg/bnt1subs>.

Продължава да функционира обновеното приложение BNT News, което дава възможност за аудио стрийм на програма „БНТ 1“. Чрез него хората с нарушено зрение могат да слушат на живо ефира на „БНТ 1“, или да го слушат във фонов режим, докато използват други програми на своите мобилни устройства. В мобилното приложение BNT News потребителите могат да се възползват от иновативната технология „Чуй новините“. (<https://bntnews.bg/listen>).

Полезната функционалност, интегрирана за първи път в българското онлайн пространство в сайта BNTNEWS.BG и в мобилното приложение BNT NEWS, е развита на база изкуствен интелект. Те са достъпни 24/7 през информационния канал на Българската национална телевизия: <https://bntnews.bg/news/mobilnoto-ni-prilozhenie-bnt-news-e-s-nova-usavarshenstvana-versiya-1221772news.html>.

СЕМ регулярно осъществява надзор и мониторира как и търговските доставчици на медийни услуги правят своите линейни програми достъпни за гражданите с увреден слух. Като основен извод при търговските доставчици на медийни услуги може да се изведе, че те полагат системни и последователни усилия постепенно да внедряват в програмите си различни инструменти за достъпност, доколкото те са свързани с финансови инвестиции, внедряване на изкуствен интелект, технологични иновации. Далеч не само присъствието и участието на физически жестов преводач може да е полезен инструмент за достъпността на линейното телевизионно съдържание. Още повече, че такива професионални жестови преводачи в България са малко на брой, и използването им е свързано с финансови вложения от страна на медиите. Аудио-визуалните медийни доставчици прилагат и други инструменти за достъпност като субтитри, обичайно в долната част на екрана; течащи скрол ленти с информация, като те в някои медии са повече от една – в горната и долната част на екрана; информационни плочки, pop-ups, стационарни или анимирани надписи и други информационни сегменти от екрана.

3. ПЛАНОВЕ ЗА ДОСТЪПНОСТ И ИЗПЪЛНЕНИЕТО ИМ - ТЪРГОВСКИ ДОСТАВЧИЦИ - чл. 8а, ал. 2 от ЗРТ

Относно задължението за предоставяне на Планове за достъпност е важно да се отбележи, че мерките и действията за достъпност на медийните услуги следва да обхващат регистрирани и лицензирани доставчици на аудио- и аудио-визуални медийни услуги. В България те са голям брой - приблизително 130 аудиовизуални доставчици и около 80 доставчици на радиоуслуги. По-голямата част от търговските доставчици на медийни услуги са членове на Асоциацията на българските радио- и телевизионни доставчици/АБРО.

Изискванията за достъпност са измерими в голяма степен за телевизионни програми с политематичен и информационен профил, а в България голяма част от аудио-визуалните доставчици създават и/или предоставят за разпространение музикални, филмови и други нишови канали, които предполагат друг тип изисквания за достъпност – като напр. аудиодублажи на български език, и поради задължителното изискване за превод на български език.

Изискванията, съгласно Закона за радиото и телевизията, са Плановите за достъпност да са тригодишни - т. е. има времеви хоризонт на прилагането им напред. Следва да се има предвид и фактът, че прилагането на мерките за достъпност изисква финансови ресурси, човешки труд,

прилагане на изкуствен интелект, въвеждане на новаторски технологии, интернет приложения, въвеждане на системи за субтитриране, а това отново е свързано с финансови средства.

АБРО като най-голямата и представителна организация на търговските доставчици на радиоуслуги и на аудиовизуални услуги е представила Плана си за достъпност по чл. 8а от ЗРТ на 20.08.2021 г., в срок. Планът е всеобхватен и включва освен радиостанциите - членове на АБРО, но също и основните телевизионни доставчици, с голяма аудитория, които са представили като отделни приложения своите проценти или обем в часове за всяка отделна програма, на годишна база, за тригодишния период 2022 г. - 2024 г. Включени са доставчиците БТВ Медиа Груп ЕАД; Нова Броукастинг Груп ЕООД; Инвестор.бг АД; Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД; Телевизия Европа АД. **Към Плана за достъпност на АБРО впоследствие се присъединяват още 11 търговски доставчика. Представили планове доставчици извън АБРО към 22.08.2021 г. са още 6.**

В Плана за действие за увеличаване на достъпността на медийните услуги на АБРО са поети конкретни ангажменти за доставчиците на аудиовизуални услуги и на радиоуслуги, които са членове на АБРО.

- доставчиците на радиоуслуги - относно интернет сайтовете им, тяхната достъпност за хора с увредено зрение (фонов цвят, възможност за уголемяване на шрифта, контраст и др.), достъпност чрез осигуряване на текстови варианти на аудионовини, репортажи, интервюта, дискусии и др.;

- доставчиците на аудиовизуални услуги - относно субтитрирането на телевизионни сериали, което те са предложили; относно осигуряването на субтитри и скролове по време на новинарски емисии и други информационни и коментарни предавания в програмите на медиите-членове; по отношение на това как сте осъществили предложенията си за възможност за превключване между българско аудио и български субтитри; относно координацията с кабелните и платформените оператори и готовността на доставчиците да предоставят субтитри; относно подобряването на възможностите за обратна връзка с доставчиците на хората с увредено или намалено зрение/слух;

- инициативи на АБРО – да се осигури възможност за обратна връзка на хората с увредено или намалено зрение/слух със сайта на АБРО.

Същностен аспект тук е, че някои от Плановите за достъпност са по-скромни и са повече разсрочени във времето, тъй като са с тригодишен хоризонт на изпълнение. Съветът за електронни медии проявява разбиране, защото изпълнението на новите задължения е свързано с финансови средства, човешки ресурси, въвеждане на нови технологии, приложения, които пак са свързани с капиталовложения и още финансов ресурс.

4. ПЛАНОВЕ ЗА ДОСТЪПНОСТ И ИЗПЪЛНЕНИЕТО ИМ - ОБЩЕСТВЕНИ ДОСТАВЧИЦИ (чл. 8а, ал. 2 от ЗРТ)

Планове за достъпност, предоставени от националните обществени доставчици на медийни услуги Българското национално радио и Българската национална телевизия.

Обществените доставчици на медийни услуги създават и предоставят за разпространение новинарски и актуално-публицистични телевизионни предавания в съответствие с технологичното развитие и икономическите възможности на доставчиците по начин, че да бъдат достъпни за хората с увредено зрение или слух. Плановите за действие на обществените доставчици имат за цел и субтитриране на всички телевизионни предавания с езиково съдържание като новини, актуално-публицистични предавания, филми, сериали и други, като постепенно се обхващат и съответните нелинейни услуги по заявка. Конкретните задължения на БНР и БНТ за достъпност на съдържанието на предоставяните от тях услуги се определят в лицензиите им.

- **БНТ**

Българската национална телевизия е представила на Съвета План за достъпност на 21.09.2021 г. В Плана за достъпност са разписани досегашните ѝ постижения, както и предстоящите стъпки за увеличаване на достъпността.

Що се отнася до посочените в Плана за действие на БНТ обеми продукция с достъп за хора с увредено зрение или слух в часове - тези посочени параметри не са голям обем, особено съотнесени към цялостното времетраене на програмите на БНТ, но доставчикът е предприел други важни стъпки за достъпност.

С най-бързи темпове би трябвало да се предвиди превод на български жестов език и за актуално-публицистичните предавания „Референдум“, „Панорама“, „Бизнес.бг“, „Култура.бг“ и др.

Въпреки постиженията и прилагането на новите технологии за субтитри, жестовият превод е задължителен компонент, защото той е включен в реално време в ефирната линейна програма, която е достъпна като безплатна телевизия и не е свързано с допълнително заплащане от страна на хората със слухови или зрителни дефицити.

БНТ е предоставила в срок своя тригодишен план за действие в тази област и доставчикът има добри постижения досега.

- Осигурява се превод на жестов език от професионални преводачи, на централната информационна емисия „По света и у нас“ в 20.00 ч., а също и на емисията в 18.00 ч. Също и на брифинги и пресконференции на важни институции, по актуални въпроси.

- От ноември 2022 г. има осигурен жестов преводач и по време на ежедневното публицистично предаване „Още от деня“ – актуална публицистика.

- В програма БНТ 1 се осигуряват и скролове по време на новинарски емисии.

- за периодите на предизборни кампании също има осигурени преводачи на жестов език за глухите хора - за предизборни дебати и други форми на агитация.

- Осигурява се жестов превод и при преки предавания на религиозни служби.

- **Българската национална телевизия осигурява на интернет сайта си опцията „ЧУЙ НОВИНИТЕ“** - програма е на базата на електронен четец, който преобразува в аудио писмен текст, с женски глас. В началото гласовата интерпретация имаше проблеми с интонирането и с поставянето на правилните ударения, но това се подобрява с времето поради самообучаващия се изкуствен интелект и е много важна част от подобряване на достъпа до информационно съдържание за незрящи хора: <https://bntnews.bg/listen>.

- БНТ осигурява непрекъснатост на въведената възможност „БЕТА БНТ СУБТИТРИ“ - достъпна също от интернет сайта, като с тази опция се включват субтитри в реално на преглежданото време – <http://tv.bnt.bg/>, като тези субтитри се включват за всички видове предавания .

- В програма “БНТ1” на Българската национална телевизия продължава да се реализира предаване за хора с увреден слух „СВЕТЪТ НА ЖЕСТОВЕТЕ“, веднъж седмично.

- В програма „БНТ2“ - жестов превод се осигурява в предаването „Знание.БГ“.

- **БНР**

В предоставения от Българското национално радио План за действие е поет ангажимент, че БНР ще заложи като приоритет в програмното, дигиталното и технологичното си развитие достъпността на медийните услуги за хора с увреждания. В него са посочени изрично няколко конкретни дейности:

БНР да заложи на развитието на своя интернет портал www.bnr.bg, чрез въвеждане на технология за добавяне на субтитри към аудиосъдържанието - посоченият срок е 30.06.2022 г.; също така да бъде обособена секция на портала на БНР, която да бъде възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с достъпността на предлаганите от обществения

радиодоставчик услуги – посоченият срок е до края на 2022 г. БНР информира, че работи по тези свои задължения. Въвеждат се допълнителни способности за достъпност, като например вече са налични функционалности за някои статии и звукови файлове, например: <https://binar.bg/bnr-novini/>.

Голяма част от аудиосъдържанието е налично и като текстови файлове, на сайта на БНР, в различните поддиректории.

В края на 2021 г. БНР е придобила софтуер, който ще бъде в основата на изграждането на национален нюзрум. В средата на 2022 г. софтуерът е бил надграден с допълнителни възможности, сред които автоматично субтитриране на звукови файлове и автоматичен дублаж на текстовете. Към момента се провеждат тестове на субтитрирането и дублажа, като в първата четвърт на 2023 г. тези функции ще бъдат достъпни за информационните емисии и новините на сайта на БНР.

Междувременно Българското национално радио е започнало преговори със специалисти в областта жестовия превод, като от началото на 2023 г. чрез профила на БНР във Фейсбук ще бъде предложена възможност за представяне на една информационна емисия дневно чрез видеоклип с жестов превод. На интернет портала на БНР е достъпна функционалност за уголемяване на размера на шрифта на статиите, по желание на потребителя. Налице е и функционалност за подаване на сигнали чрез специален бутон „Подай сигнал“ на заглавната страница, като с това се дава възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с БНР и други институции.

БНР обръща внимание на проблемите на хората с увреждания и като част от предаванията в ефира. Като основно предизвикателство националният обществен доставчик на радиоуслуги отбелязва, че финансирането на медията продължава да бъде обвързано единствено с линейното съдържание, а мерките за достъпност могат да се реализират само по отношение на нелинейните услуги, предоставяни чрез Интернет и социалните мрежи.

През март 2024 г. портфолиото от видеокасти на БНР се обогати с нова оригинална поредица, уникална по рода си за България. Това е подкаст поредицата „Гласът на жеста“. Подкастът излиза всеки първи понеделник на месеца. Партньорството на БНР с Борис Бъндев, Александър Калинов и Красимирка Жечева от Stray Sheep прерасна в нов видео формат. В него веднъж месечно глух водещ разговаря с хора от различни браншове на най-различни теми на жестов език. Зрителите, които имат проблем със слуха, са основната аудитория на новата поредица, но тя е подготвена с превод в ефир за зрителите, които не разбират от жестов език. Подкастът е динамичен и интригуващ и запознава с известни и не толкова известни гости по иновативен начин. Самите гости са предизвикани да опитат различни изрази на жестов език. Епизодите са достъпни на адрес: <https://www.youtube.com/watch?v=eemCJzooCoQ&list=PLLU7VgCw7wOodof5UtrgeWa3j2tKiqw8H3>.
<https://www.youtube.com/watch?v=eemCJzooCoQ>.

На интернет портала на БНР е достъпна функционалност за уголемяване на размера на шрифта на статиите, по желание на потребителя. Налице е и функционалност за подаване на сигнали чрез специален бутон „Подай сигнал“ на заглавната страница, като с това се дава възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с БНР и други институции.

Българското национално радио представя новини на жестов език за хората с увреден слух, като обществената медия публикува на сайта bnr.bg и в социалните медии/Фейсбук видео с новините от обедния информационен бюлетин в 12.00 часа, всеки понеделник, сряда и петък. Инициативата е съвместна между БНР и дружеството "Стрей шийп". Двама млади българи - Борис Бъндев и Александър Калинов, стоят зад кампанията за видеоподкаст за жестовия превод.
https://www.youtube.com/playlist?list=PLpXFdXw9CIY1_6Y3iX1VICcSA6gIndolo;

<https://www.facebook.com/borisbandevofficial>;
<https://www.facebook.com/borisbandevofficial/videos/272201052215917>.

За потребителите с увреден слух е достъпно богато текстово и аудио съдържание с информационна насоченост на сайта на БНР. Освен че могат да прочетат текст на новини, потребителите могат да чуят гласово част от съдържанието с помощта на изкуствен интелект. Такова съдържание е обозначено с икона за наличие на аудио-версия на текста.

Следваща иновация от м. април 2025 г. е новините на БНР да се представят от обучен на български език изкуствен интелект чрез аватар във виртуална среда, с автоматично генериране на субтитри за незрящите потребители. Така, година след като националното радио обучи изкуствен интелект да чете с глас новините на портала на БНР, иновациите вече имат и своето лице: **Революционна иновация в БНР: Текст във видео – AI аватар чете новините в сайта.**

През последните няколко години медията системно се стреми да бъде в услуга не само на хората с трайни увреждания, но и да изпълнява обществената си мисия на доставчик на проверена и достоверна информация. БНР предвиждаше до края на 2025 г. да пусне за потребителите си уникално арр преживяване – иновативно приложение с три разклонения – новинарско съдържание на bnrnews.bg, музикално и видео преживяване с Бинар (binar.bg) и много игри, приказки и песни с Детското БНР. През декември 2025 г. порталът на обществената медия се сдоби и с четири нови сайта – новинарски, институционален, музикален и с детско съдържание, като към тях има и мобилни версии с интуитивен подбор на информациите, които потребителите желаят да четат, слушат или гледат.

Нелинейните услуги на адрес БНР подкасти са аудио подкасти за слушане в избрано от аудиторията време въз основа на каталог. За хората с увреден слух платформата не поддържа възможност за субтитри. На платформата БИНАР може да се изберат от каталог и видео подкасти. Платформата препраща директно към подкаста в регистриран You Tube канал @BNRpodkasti, където е достъпна СС-функцията на YouTube, даваща възможност на хората с увреден слух да възприемат съдържанието на оригиналните формати със субтитри.

- **Чл. 8а, ал. 3 от ЗРТ – гарантиране на достъпност при кризи и извънредни ситуации**

Доставчиците на медийни услуги гарантират, че информацията за извънредни ситуации, включително публичните съобщения и съобщенията при природни бедствия, която се оповестява на обществеността чрез аудио-визуални медийни услуги, се предоставя по достъпен за хора с увреждания начин. Публичното оповестяване на информацията за извънредни ситуации чрез аудио-визуални медийни услуги не следва да бъде възпрепятствано, ако в изключителни обстоятелства се окаже невъзможно информацията да бъде предоставена по начин, достъпен за хората с увреждания. **Това задължение се изпълнява още от 2020 г.**

До началото на извънредното положение в България, обявено от 13 март 2020 г., нямаше програмна територия по програмите на „Б ТВ“ и „Нова телевизия“, на двата основни търговски доставчика с национално ефирно покритие, която да осигурява на информационно ниво достъп до информация на хора с увреден слух. Обедните, централната и късната новинарски емисии нямаха жестов превод, същото бе относимо и до основните публицистични предавания „Лице в лице“ с Цветанка Ризова, „120 минути“ със Светослав Иванов, „Неделята на Нова“, „Пресечна точка“. Също така не се осигуряваха информационни скролове, които са още един начин за достигане на информацията до хора с увреден слух. След 13 март 2020 г., когато тогавашният министър-председател Б. Борисов обяви, че телевизиите трябва задължително да осигурят жестомимичен превод за хора с увреден слух, на всички публични прояви на Националния оперативен щаб и извънредни брифинги по други теми на публични фигури, вече имаше осигурен такъв превод на

място, от професионален преводач. Почти веднага и трите доставчика на аудиовизуални услуги – БНТ, програма БНТ 1, Б ТВ и НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, също осигуриха превод на жестов език на централните си информационни емисии, като някои осигуряват такъв и на късните новинарски емисии, чрез наемането на професионални жестови преводачи в студиото, по време на предаванията.

- **Изпълнение на задълженията по чл. 8а, ал. 5 от ЗРТ – изисквания за програмите на БНТ и на програми с аудиторен дял над 20%**

Доставчиците на медийни услуги с национален обхват и наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни програми с политематичен или информационен програмен профил и среднодневен аудиторен дял над 20 на сто, както и телевизионните програми на БНТ задължително осигуряват в поне една от своите емисии новини в диапазона 19,00 - 23,30 ч. превод на български жестов език. Тези задължения се изпълняват от трите доставчика с национален обхват, които отговарят на посочените условия, както следва:

- **Българска национална телевизия, програма „БНТ 1“** – предоставя се превод на жестов език на две новинарски емисии в 18.00 ч. и в 20.00 ч. Осигурява се жестов преводач и на актуално-публицистичното предаване „Още от деня“, както и на предаването „Интервюто“, излъчвано всяка неделя след новинарската емисия - от октомври 2025 г.

- **Нова Броудкастинг Груп ЕООД, програма „НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ“** - предоставя се жестов преводач в емисията новини в 23.00 ч., при лятната програмна схема – на емисията в 22.00 ч.;

- **БТВ Медиа Груп ЕАД, програма „Б ТВ“** - предоставя жестов превод в емисията новини в 19.00 ч.

Чл. 8а, ал. 6 от ЗРТ – изискване за лесен достъп при жалби

Законът предвижда СЕМ да поддържа на интернет страницата си актуални данни за контакт със служител от администрацията, определен със заповед на председателя на Съвета за електронни медии, на когото е възложено предоставяне на информация и получаване на жалби по въпросите, свързани с достъпността. Съветът за електронни медии изпълнява задълженията си в тясно сътрудничество с организациите на хората с увреждания.

Със заповед на председателя на СЕМ от началото на 2021 г. е определено лице за контакти – Дилиана Кирковска, d.kirkovska@cem.bg, данните за контакти са налични на сайта на СЕМ: <https://www.cem.bg/infobg/69>.

- **Специализирано наблюдение на 38 броя линейни и нелинейни медийни услуги по време на кампанията за редовните избори за Европейски парламент и за извънредните избори за 50-то Народно събрание на 9 юни 2024 г. (<https://www.cem.bg/controlbg/1521>)**

Специализираното наблюдение на СЕМ за изборите отрази и наличието/липсата на жестов превод в предизборното редакционно и агитационно съдържание. **Наблюдението е за периода от 10 май до 9 юни 2024 г.** Констатациите са, че **клиповете от разяснителната кампания на Централната избирателна комисия (ЦИК) са придружени от жестов превод** и са излъчвани в този вид в голяма част от медиите. Излъчени са клипове за гласуване за Европейски парламент, за гласуване по постоянен адрес или по настоящ адрес, ако до 25 май избирателите подадат заявление до кмета по настоящ адрес за вписване в избирателния списък, за гласуване с машина, за гласуване с хартиена бюлетина, за гласуването на избирателите с трайни увреждания с подвижна избирателна кутия, за правото да се гласува на гражданите, навършили 18 г., които не са поставени под запрещение и не изтърпяват наказание лишаване от свобода. Повечето от клиповете на ЦИК се отнасят и за двата вота.

Програми „БНТ1“ и „БНТ2“

- **Програма „БНТ1“** осигури жестов превод в безплатните предизборни диспути от 16.55 ч. и 21.00 ч., в емисиите новини „По света и у нас“ в 18.00 ч. и 20.00 ч., и в публицистичните предавания „Референдум“, „Панорама“ и „Още от деня“.

Жестов превод е осигурен и в изборния ден по време на вечерното изборно студио „Избори 2024: Резултатът“, с начален час 18.56 ч.

- **Програма „БНТ2“** осигури жестов превод в безплатните диспути в 17:00, в „По света и у нас“ от 18:00 ч. и в късните новини.

На 23.05.2024 г. в „БНТ2“ пряко от Брюксел бе предаван „Дебат между водещите кандидати за председател на Европейската комисия“ (Eurovision Debate 2024), организиран от Европейския съюз за радио и телевизия (EBU) и Европейския парламент.

Осигурени са превод на български език (аудио) и жестов превод.

- **Програма „Б ТВ“**

В програма „БТВ“ бе включена разяснителната кампания на ЦИК. **Излъчени са клипове с жестов превод за гласуване за Европейски парламент**, за гласуване по постоянен адрес или по настоящ адрес, ако до 25 май избирателите подадат заявление до кмета по настоящ адрес за вписване в избирателния списък, за гласуване с машина, за гласуване с хартиена бюлетина, за гласуването на избирателите с трайни увреждания с подвижна избирателна кутия, за правото да се гласува на гражданите, навършили 18 г., които не са поставени под запрещение и не изтърпяват наказание лишаване от свобода.

- **Програма „НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ“**

Специалното предизборно студио в изборния ден на 9 юни 2024 г. включваше излъчвания от изнесеното студио в Европейския парламент. Изборното студио „Изборът на България: Новата власт: От София до Брюксел“ стартира в 17 ч. и бе с продължителност 7 часа, като за цялото издание бе осигурен жестов превод.

Съотношението между редакционното съдържание и платеното съдържание е 98,4% към 1,59%. Съдържанието с жестов превод е 3,16 % - то включва само късните емисии „Новините на НОВА“ (за изборите за национален парламент). Жестовият превод е 2,65 % от цялото предизборно съдържание - то включва само късните емисии „Новините на НОВА“ (за изборите за членове на Европейския парламент).

- **Специализирани наблюдения на линейни и нелинейни медийни услуги по време на кампаниите за изборите за национален парламент – 49-то НС, и за изборите за местна власт през 2023 г.**

Специализираният мониторинг за извънредните парламентарни избори на 2 април 2023 г. обхваща 14 програми на обществени доставчици на медийни услуги – 13 от които се създават и предоставят за разпространение от националните обществени доставчици Българската национална телевизия (БНТ) и Българското национално радио (БНР) и 13 програми на търговски доставчици на медийни услуги - 11 телевизионни и 2 (две) радиопрограми. Времевият период на наблюдение е съобразен с програмните схеми на медиите и с препоръките на ОССЕ (сутрешни радио- и телевизионни предавания и вечерен телевизионен прайм тайм). За програмите на БНТ и БНР е проследено изпълнението на Споразуменията, сключени на основание чл. 189, ал. 4 от Изборния кодекс. Данните очертават както редакционното/журналистическо, безплатно съдържание, така и агитацията – платена и безплатна, в рамките на програмите и наблюдаваните часови пояси.

Регистрира се също обемът и жанровете по отделните предавания, в които има предизборно съдържание. **Отчита се наличието на жестов превод.**

БНТ1 осигурява жестов превод в безплатните диспути и предаванията „По света и у нас“, „Гласовете на България“, „Референдум“ и „Панорама“ (както и в предишни кампании), а сега вече и в „Още от деня“. Такъв е осигурен и в изборния ден след 18:40 ч. по време на вечерното изборно студио. БНТ2 осигурява жестов превод в безплатните диспути и в „По света и у нас“. **В програма БТВ жестов превод се наблюдава в централните емисии btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч., във всички клипове от разяснителна кампания на ЦИК за парламентарните избори, в предизборния клип за кампанията на КП „ГЕРБ-СДС“, както и в изборните студиа в деня на изборите.**

В програма Нова телевизия жестовият превод е 2.56 % от цялото предизборно съдържание. Жестов превод не присъства в платените форми.

Жестов превод в публикациите присъства в представянето на управленската програма на КП „ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА – ДЕМОКРАТИЧНА БЪЛГАРИЯ“. Изцяло субтитрирано е едно видео, продукция на медията, представящо предизборните настроения на българските турци в град Якоруда.

Единствено в предизборните клипове за кампанията на КП „ГЕРБ-СДС“ има жестов превод.

В останалите програми не се отчита наличие на жестов превод или други средства, които да подпомагат глухите хора.

Специализираният мониторинг на медийното съдържание по време на предизборната кампания за избори за общински съветници и за кметове на 29 октомври 2023 година обхваща 13 програми на двата обществени доставчика на медийни услуги - Българската национална телевизия (БНТ)- 2 програми и Българското национално радио (БНР) - 11 програми; 13 програми на търговски доставчици на медийни услуги - 11 телевизионни и 2 радиопрограми; както и 10) нелинейни услуги по заявка. Времевият период на наблюдение е съобразен с програмните схеми на медиите и с препоръките на ОССЕ (сутрешни радио- и телевизионни предавания и вечерен телевизионен прайм тайм). За програмите на БНТ и БНР е проследено изпълнението на Споразуменията, сключени на основание чл. 189, ал. 4 от Изборния кодекс.

Специализираният мониторинг отчита както количествени (обеми времетраене), така и качествени параметри (теми, субекти, послания, жестов превод и т.н.), включително участието на жените и мъжете в кампанията. Наблюдението е върху медийното поведение по време на предизборната кампания (29 септември – 27 октомври, 30 октомври – 3 ноември 2023 г.), в дните за размисъл (28 октомври и 4 ноември), изборния ден и балотажа (съответно 29 октомври и 5 ноември 2023).

Както и при предходни избори и тук се проведе разяснителна кампания на Централната изборителна комисия. В програмите БНТ 1, БТВ и Нова телевизия има разяснителна кампания на ЦИК. Излъчени са клипове с жестов превод за гласуване с хартиена бюлетина, за справка в изборителни списъци, за възможност за гласуване с подвижна изборителна кутия, за правото да се гласува, за гласуване с машина, за гласуване с машина.Клиповете „Гласът ти е важен!“ от разяснителната кампания на ЦИК се излъчват в обозначени рекламни блокове в различни часови пояси. Времетраенето на клип от разяснителната кампания на ЦИК е 30 секунди.**Предизборните дебати в програмите на БНТ са с осигурен жестов преводач.** По време на кампанията такъв е осигурен в безплатните диспути и предаванията „По света и у нас“ (18:00, 20:00 ч.), „Още от деня“, „Референдум“ и „Панорама“. В изборния ден 29.10.2023 г. и в деня на балотажа 05.11.2023 г. след 18:00 ч. до края на вечерното изборно студио също има жестов превод.

Във всички клипове от разяснителна кампания на ЦИК за парламентарните избори има жестов превод. В деня на местните избори (29.10.2023 г.) и в деня на балотажа (05.11.2023 г.) обзорните вечерни предавания се излъчват с жестов превод.

5. ПЛАНОВЕ ЗА ДОСТЪПНОСТ – ОТЧИТАНЕ ПРЕЗ 2024 г.

СЕМ изиска от доставчиците информация за изпълнението на чл. 8а от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) за напредъка, постигнат по отношение на достъпността на услугите на Българското национално радио, Българската национална телевизия, доставчици-членове на Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори (АБРО), и други дейности по темата, реализирани от СЕМ за периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. Отчетът кореспондира с изпълнението на чл. 9 и чл. 21 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, които гарантират достъпност до комуникационна инфраструктура, информационни и комуникационни системи, свобода на изразяване и на мнение и свобода на достъпа до информация.

Първоначалните действия на СЕМ по изпълнение на чл. 8а от ЗРТ за събиране на тригодишни планове за действие във връзка с достъпността на медийните услуги бе през периода август-октомври 2021 г., както бе посочено в ПЗР на ЗРТ, в сила от 22.12.2020 г. - т. е. до 8 месеца след влизането в сила на измененията. Повечето доставчици, в т. ч. БНР и БНТ, бяха планирали своите действия считано от началото на 2022 г., поради което първия тригодишен отчетен период е от 01.01.2022 г. до 31.12.2024 г.

Със съобщение на сайта от 19 ноември 2024 г. СЕМ уведоми доставчиците на медийни услуги, че в изпълнение на разпоредбите на ЗРТ, следва в срок до 27 декември 2024 г. да предоставят Отчет за изпълнение на плановите за достъпност на медийните услуги за хората с увреждания за периода 2022 г. - 2024 г., както и новите Планове за действие във връзка с увеличаване достъпността на предоставяните услуги за хората с увреждания за следващия тригодишен период: 2025 г. - 2027 г. Отчетът за периода 2022 г. - 2024 г. и Планът за 2025 г. - 2027 г. следва да включва информация за изпълнението на всички дейности, заложи в тригодишния план на всеки отделен доставчик.

Съгласно тригодишния план на АБРО са поети конкретни ангажименти за изпълнение в две посоки: от **доставчиците на радиоуслуги** - относно интернет сайтовете им, тяхната достъпност за хора с увредено зрение (фонов цвят, възможност за уголемяване на шрифта, контраст и др.), достъпност чрез осигуряване на текстови варианти на аудионовини, репортажи, интервюта, дискусии и др.; и от **доставчиците на аудио-визуални услуги** - относно субтитрирането на телевизионни сериали; осигуряване на субтитри и скролове по време на новинарски емисии и други информационни и коментарни предавания; за осъществяване на предложението за превключване между българско аудио и български субтитри; координацията с кабелните и платформените оператори и готовността на доставчиците да предоставят субтитри; относно подобряването на възможностите за обратна връзка на доставчиците с хората с увредено или намалено зрение/слух, както и за изпълнението на процентните измерения за програмите на БТВ Медиа Груп ЕАД, Нова Броудкастинг Груп ЕООД, Инвестор.БГ АД, Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД, Телевизия Европа АД.

➤ НАЦИОНАЛНИ ОБЩЕСТВЕНИ ДОСТАВЧИЦИ БНР И БНТ

- **Българска национална телевизия**

Продължава създаването на специализираното предаване за хора с увреден слух „Светът на жестовите“ с водещ Надежда Мирчева, всеки понеделник от 12,30 ч. – 12,45 ч., което цели да информира обществото за проблемите, възможностите и постиженията на хората с увреден слух.

В началото на април 2025 г. Българската национална телевизия представи новото дигитално лице на новините – сайтът BNTNEWS.BG и мобилното приложение BNT NEWS, които са с напълно нов интуитивен дизайн и иновативни възможности, предоставяйки повече информация и предимства, навсякъде и без ограничения, за бърз достъп до всичко важно. За да не пропускат всичко важно от България и света, новият дизайн на BNTNEWS.BG и приложението BNT NEWS показва на потребителите по-голям брой водещи новини. Нова функционалност позволява избрани от потребителите материали да бъдат запазвани на едно място, за да бъдат достъпни лесно и удобно по всяко време.

БНТ осигурява вече многоезични субтитри от изкуствен интелект **на шест езика** – български, английски, румънски, сръбски, гръцки и украински, интегрирани във всички актуални видеа в сайта BNTNEWS.BG и приложението BNT NEWS. Субтитрите са генерирани от последно поколение изкуствен интелект, който гарантира прецизен превод.

За удобство на тези, които желаят, и на хората с нарушено зрение, обновената версия на сайта BNTNEWS.BG и мобилното приложение BNT NEWS дава възможност за увеличаване и намаляване на шрифта, като чрез тази полезна възможност потребителите могат да персонализират размера на текстовото съдържание.

БНТ предлага иновация в аудио съдържанието за слушане в колата, чрез иновативна технология, с едно докосване, всички, които са в движение, могат да слушат на живо ефира на БНТ 1, докато шофират. Така емисиите „По света и у нас“, водещите публицистични предавания и коментарни студия в телевизионния ефир, всички културни, образователни, развлекателни предавания, игрални филми и сериали, важните спортни събития, които се излъчват в програмата на БНТ 1, са достъпни за слушане чрез аудио стрийма в сайта BNTNEWS.BG и приложението BNT NEWS.

Достъпност на услугите на БНТ, предоставяни онлайн

БНТ продължава да предоставя възможност на хората с увредено зрение да слушат новините в новинарския сайт и мобилното приложение за новини BNT news. В раздел [„Чуй Новините“](#) технология позволява на потребителите да слушат последните 25 новини от сайта една след друга. БНТ предоставя възможност на потребителите с увреден слух, които следят „на живо“ програмата БНТ 1 в сайта bnt.bg/live (и tv.bnt.bg) достъп до [Бета версия](#) с автоматично генерирани субтитри. В мобилното приложение BNT News, секция „на живо“ е налична функция „Аудио на живо“, която може да се активира. В сайта <https://bnt.bg> се качва допълнително текстово съдържание, поясняващо интересни моменти и факти от предавания, новини и др.

Въз основа на каталога „БНТ новини“ Българската национална телевизия предоставя аудио- и аудио-визуално съдържание при поискване от потребителите, специализирано в областта на актуалните новини и информацията също с автоматично генерирани субтитри. Осигурени са няколко алтернативни възможности за възприемане на новината – тя има текстова и аудио версия, прочетена от изкуствен интелект в малък аудио плейър. Понякога текстът е илюстриран и с фотоматериали.

В [You Tube канала на БНТ](#) потребителят може да гледа организирано въз основа на каталог видео съдържание - [емисии](#) новини с жестов превод, В секция [„Плейлисти“](#) доставчикът е предоставил записи на целите броеве на предавания от програмата на медията. В отделна секция

[Подкаст емисии](#) са публикувани няколко специално създадени видео подкасти. СС-функцията на платформата YouTube дава възможност на хората с увреден слух да получат достъп до съдържанието на оригиналните формати със субтитри.

- **Българско национално радио**

В предоставения План за действие са посочени и вече предприети стъпки, като:

БНР продължава да залага като приоритет в програмното, дигиталното и технологичното си развитие достъпността на медийните услуги. Това се изразява в развитие на партньорски отношения с външни доставчици относно поддържане на операционни системи, браузъри, специализирани компютърни технологии, които потребители с увреждания използват за разглеждане на уебсайтове. С такива средства се променят цветовете, уголемяват се шрифтове, може да се озвучава текст и да се използват субтитри. БНР залага на развитие на интернет портала си. Предприети са действия за въвеждане на технология четене на текст с изкуствен интелект. От началото на настоящата година планират обемът на четените от бот текстове да достигне 3 млн. знака месечно, съгласно новия им абонаментен план. Целта е да бъде осигурена достъпност до основния информационен поток всеки ден от портала на БНР.

На сайта има разработена опцията за увеличение или намаление на текста „лупа“, с подходящи цветовете. Текстове, озвучени с бот, също са маркирани в цвят, така че да бъдат лесно различавани. Порталът на БНР предоставя и възможност за подаване на сигнали чрез специално създадената платформа „Подай сигнал“, в която над 60% от сигналите са на хора със зрителни или двигателни проблеми. В националните и регионалните си програми репортерите и кореспондентите на НР дават гласност на проблемите и сигнализират институциите, за да се преодоляват пречките.

В следващия тригодишен период БНР планира да продължи да предоставя обедния информационен бюлетин в 12 часа с жестов език за хората с увреден слух, пет пъти седмично, в обособена секция на сайта. Ще продължи продуцирането и на видеокаста „Гласът на жеста“, веднъж месечно – лични истории на хора с увреден слух и теми, които ги вълнуват. Ще бъдат използвани повече от функционалните възможности на информационния сайт bnrnews.bg на БНР, като до средата на 2025 г. ще бъдат пуснати още 2 сайта и 3 мобилни приложения с облекчени функционалности за всички потребители.

През март 2024 г. портфолиото от видеокаста на БНР се обогати с нова оригинална поредица, уникална по рода си за България. Това е подкаст поредицата „Гласът на жеста“. Подкастът излиза всеки първи понеделник на месеца. Партньорството на БНР с Борис Бъндев, Александър Калинов и Красимирка Жечева от Stray Sheep прерасна в нов видео формат. В него веднъж месечно глух водещ разговаря с хора от различни браншове на най-различни теми на жестов език. Зрителите, които имат проблем със слуха, са основната аудитория на новата поредица, но тя е подготвена с превод в ефир за зрителите, които не разбират от жестов език. Подкастът е динамичен и интригуващ и запознава с известни и не толкова известни гости по иновативен начин. Самите гости са предизвикани да опитат различни изрази на жестов език. Епизодите са достъпни на адрес: <https://www.youtube.com/watch?v=eemCJzooCoQ&list=PLLU7VgCw7wOdof5UtrgeWa3j2tKiqw8H3>.
<https://www.youtube.com/watch?v=eemCJzooCoQ>.

На интернет портала на БНР е достъпна функционалност за уголемяване на размера на шрифта на статиите, по желание на потребителя. Налице е и функционалност за подаване на сигнали чрез специален бутон „Подай сигнал“ на заглавната страница, като с това се дава възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с БНР и други институции.

Българското национално радио представя новини на жестов език за хората с увреден слух, като обществената медия публикува на сайта bnr.bg и в социалните медии/Фейсбук видео с

новините от обедния информационен бюлетин в 12.00 часа, всеки понеделник, сряда и петък. Инициативата е съвместна между БНР и дружеството "Стрей шийп". Двама млади българи - Борис Бъндев и Александър Калинов, стоят зад кампанията за видеоподкаст за жестовия превод.

https://www.youtube.com/playlist?list=PLpXFdXw9CIY1_6Y3iX1VICcSA6gIndolo;

[https://www.facebook.com/borisbandevofficial/;](https://www.facebook.com/borisbandevofficial/)

<https://www.facebook.com/borisbandevofficial/videos/272201052215917.>

Българска национална телевизия

БНТ си поставя като основна цел да се увеличи аудиовизуалното съдържание, което да е достъпно за хора с увреждания, и по-специално – новини и актуално-публицистични предавания. Друга основна цел е това да бъде постигнато чрез съдържанието на нелинейните медийни услуги и платформите, които достигат до възможно най-голяма аудитория. Следва да им съобразяване, обаче, с редица фактори като – съответствие с техническите и финансови възможности на БНТ, съобразяване с програмния профил и спецификата на медийните услуги и конкретното съдържание, прилагането на мерки за достъпност да не засяга или влошава качеството на медийната услуга, да не се ограничава правото на достъп до информация на останалата част от аудиторията, различна от хората с увреждания. Мерките да не са приложими по отношение на търговските съобщения.

Средствата за постигането на целите са чрез осигуряване на превод на български жестов език, субтитриране, включване на текст тип кроул или плоча с основни акценти и кратки описания на текуща новина, или кратки описания на основни акценти от разговора.

БНТ отчита въведените досега постижения: Новинарските емисии „По света и у нас“ в 18 и в 20 часа са с жестов превод. В 12 ч., 18 ч., 20 ч. и 23 ч. има текстове/Кроул с акценти и детайли по всяка тема от емисията новини. Това прави около 130 минути на ден визуална информация. Предаването „още от деня“ е с жестов превод, по време на предизборни кампании предаванията „Панорама“ и „Референдум“, дебати по различно време също са с осигурен жестов превод.

При извънредни и важни събития предаванията и информацията е с жестов превод.

С жестов преводач се излъчват се специализираните предавания „Неделна литургия“, образователното предаване „Знание.БГ“ – по програма „БНТ2“, някои издания на „Малки истории“, като за тригодишния период като са реализирани темите: „Невидимият“ потенциал на хората с увреждания“, „Светът на незрящите“, „Възможен ли е пътят към щастието през болката“, „Проблемите на децата с увреждания и техните семейства“, „За невидимото, което се усеща само със сърцето“.

В нелинейните услуги на БНТ от 2020 г. се предоставя възможност на хората с увредено зрение да слушат новините в новинарския сайт bntnews.bg, а от юни 2021 г. възможност за потребителите, които гледат „на живо“ програма „БНТ!“ в сайта да имат опцията за субтитри в реално време ([bntbg live](http://bntbg.live)), както и в мобилното приложение има възможност за включване на автоматично генерирани субтитри. Технологията е базирана на изкуствен интелект и в момента покрива 75% от денонощието. Осигурен е 24-часов аудиострийм на излъчването в ефира на „БНТ 1“.

В сайта се качва допълнително текстово съдържание, поясняващо интересни моменти от предавания, новини и др. за достъп на хора с увреден слух. БНТ осигурява редовни и навременни известия за извънредни ситуации чрез новинарските си емисии при природни бедствия, здравни кризи, кризисни ситуации.

БНТ развива и подкаст поредици като „Истината за...“, „Геополитиката“, „Разменени роли“, „ДамаCAST“, епизоди на предаването „История.БГ“. БНТ развива и канали за новини във Viber, развива и собствен канал в YouTube, където се качват за свободно гледане много голям процент от съдържанието. Това дава още едно ниво на достъпност, емисиите с жестов превод могат да бъдат достъпни при поискване, а също и възможност за автоматично генерирани субтитри.

- **Асоциация на радио- и телевизионните оператори – търговски доставчици**

АБРО считат, че следва да има разговори между СЕМ, АБРО и АТИ – Алианса на технологичната индустрия с цел осигуряване на възможности за достъпност на съдържанието за хора с увреждания и ефективността на мерките за достъпност, както и очакват законодателни промени в Закона за електронните съобщения, за да има практически смисъл от влагането на допълнителни средства за субтитриране на програмите.

Относно телевизионни програми със специализиран профил - спортен и музикален – АБРО смятат, че те са достъпни за хора с увредено зрение, в случая спортните програми също. В тях има детайлна информация на екрана, като се представят резултати, отбори, картони и информацията се визуализира в реално време.

Информация за основните медийни групи, като фокусът е върху програми с най-висока гледаемост и с информационно и публицистично съдържание.

БТВ Медиа Груп ЕАД – отчитат над 875 часа за 2023 г. и над 1315 часа за 2024 г. за наличие на аудиовизуално съдържание, достъпно за хора с увреждания. Общата часова продължителност е изчислена осреднено върху 24-часовите програма на групата, с изключение на спортната програма RING. При радиопрограмите, заедно с Радиокомпания Си.Джей ООД, се отчитат тематични рубрики, новини от сферата на дейност на радиопрограмите, които се разработват на сайтовете им. Също там се използват контрастни цветове, акцентно подчертаване на хиперлинкове към новини, споделяне на съдържание в профилите на радиата във Фейсбук.

Нова Броудкастинг Груп ЕООД – отчитат общо 927 часа на годишна база достъпност на аудиовизуално съдържание з 2023 г., а за 2024 г. – 1368 часа съдържание.

Относно доставчиците на радиоуслуги от медийната група Нова Радио Груп се изтъква, че на интернет страниците и в профилите във ФБ се публикуват новини за актуални събития, регионални новини, календари за регионални културни събития; анонси и резюмета с акценти от основни интервюта или репортажи, снимки от събития, информация за съдържанието на радиопрограмите, провеждане на игри тип викторини и др. под., поддържане на подкасти с информация, снимков материал и записи, излъчени в радиопрограмите. Интернет сайтовете са достъпни през браузъра GHHrome, където има потенциална възможност за уголемяване на шрифт до 500%.

Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД – доставчикът е осигурил за 2023 г. като процент 6.22% достъпност на аудиовизуалното съдържание в телевизионните си програми, а за 2024 г. 7.02%.

Инвестор.бг АД – предоставя съдържание със звук и скролове на късната си информационна емисия в 21.30 ч. Голяма част от чуждата продукция там е субтитрирана, не дублирана.

Радиоплей Медия – радиопрограми: на интересни и ФБ страници в по избор на доставчика се представят резюмета с акценти от основни интервюта или репортажи, излъчени в радиопрограмата, новини и статии на сайта или съответната секция на сайта, където е възможно в зависимост от характера на радиото, поддържат се Фейсбук профили с информация, свързана със съдържанието на програмите.

А1 България ЕАД /не са членове на АБРО/ – спортните им програми са съобразени със спецификата им, а именно представят спортни събития и коментари, и не са приложими мерки за достъпност. Но все пак излъчените чуждестранни интервюта или магазинни и обзорни предавания са с аудиодублаж или превод в ефира. При отделни предавания зрителите получават информация за предстоящото чрез кроул ленти. При спортните предавания лицензодателите осигуряват надписи и графики с текст, в които се показват важни детайли за излъчваното спортно събитие.

ДЕЙСТВИЯ НА СЕМ, СЪОБРАЗЕНИ С ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ДОСТЪПНОСТ

➤ Провеждане на информационни кампании

- В края на м. юни 2024 г. Съветът за електронни медии започна тримесечна информационна кампания, посветена на повишаване на медийната грамотност. По поръчка на СЕМ бе изработен видеоклип по темата, под надслов: „Провери преди да се довериш“. Клипът се излъчва от Българската национална телевизия, Българското национално радио и търговски доставчици, членове на Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори.

Видеоклипът е със субтитри, с цел да достигне до всички групи в българското общество, включително и до хора с увреден слух: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/969>.

- За периода май-юни 2024 г. Европейската комисията предприе поредица от действия за повишаване на осведомеността относно рисковете от дезинформация, манипулиране на информация и външна намеса в изборите за Европейски парламент.

ЕК и Групата на европейските регулатори за аудиовизуални медийни услуги (ERGA), от която Съветът за електронни медии е част, стартира съвместна комуникационна кампания за информиране на гражданите относно свързаните рискове, насърчаване на критичното мислене и предоставяне на практически съвети за идентифицирането и ограничаването на дезинформацията. Изработен бе видеоклип на български и на другите официални езици в Европейския съюз, който бе излъчван във всички държави-членки.

Видеоклипът също е субтитриран с цел достигане до различни сегменти на аудиторията: <https://www.cem.bg/infobg/463>.

➤ Достъпност на електронния сайт на Съвета за електронни медии

За институционалните сайтове преди 2020 г. в сила бе „Инструкция № 4 за изискванията към дизайна на интернет страниците на администрациите“ от 2009 г., като в чл. 15 бе описана препоръка: в горния десен край на колонтитула се разполагат специални средства за достъпност (например: увеличаване на големината на шрифта, промяна на каскадните стилове (“cascading style sheets”) и други). Инструкцията е отменена през 2020 г. и е заменена с **Наредба за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги**, приета с ПМС 3 от 9.01.2017 г., обн., ДВ, бр. 5 от 17.01.2017 г., в сила от 1.03.2017 г., изм. и доп., бр. 66 от 10.08.2018 г., в сила от 10.08.2018 г., бр. 4 от 14.01.2020 г., в сила от 14.01.2020 г.

В Допълнителната разпоредба на Наредбата, § 1, т. 5. определя какво е "достъпност" - качество на информационната система, осигуряващо възможността на всички граждани, **независимо от възрастта и физическите им възможности, да наблюдават, разбират, управляват и контактуват посредством потребителски интерфейс**. В чл. 39 - **Ползваемост и достъпност**, се съдържат основни препоръки към потребителските интерфейси, които се утвърждават от председателя на Държавна агенция „Електронно управление“. Съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения на административните органи, на доставчиците на обществени услуги и на лицата, осъществяващи публични функции, трябва да отговаря на хармонизирания стандарт EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) - Изисквания за достъпността на продукти и услуги в сферата на ИКТ, освен в случаите по чл. 58в, ал. 2 или 3 от ЗЕУ. Потребителските интерфейси на публичните елементи от информационните системи и интернет страниците трябва да бъдат с

адаптивен дизайн и структура, така че да са достъпни и удобни за обичайна употреба както от мобилни устройства, така и от настолни устройства.

Сайтът на Съвета за електронни медии - <https://www.cem.bg/>, бе допълнително адаптиран за хора с намалено зрение и за подобряване на компоненти, които биха затруднили четенето през електронен четец, по аналогия със сайтовете на други институции. Налична е функцията за увеличаване на шрифта, чрез настройките за мащабиране, в дясната горна част, както и опции за контраст. Сайтът е преминал през тестерите за четимост (<https://wave.webaim.org/report#/cem.bg>) и са поправени всички трудно четими шрифтове. **Цялото съдържание на сайта на СЕМ е предвидено така, че да поддържа оразмеряване (zoom, промяна на мащаба) през основните браузери, като всички текстове са четими.**

На сайта на СЕМ е публикувана декларацията за достъпност на сайта, въведена през окт. 2023 г. и актуализирана през окт. 2024 г. и 2025 г., има посочени неизпълнени опции, които може да се усъвършенстват. (<https://www.cem.bg/infobg/414>). **Статусът на съответствие** е оценен като частично съответствие на изискванията на посочения стандарт поради посочените несъответствия и изключения. **Недостъпно съдържание** - Несъответствията със стандарта [EN 301 549 V3.2.1 \(2021-03\)](#) на сайта на СЕМ са описани, може да има усилия за изпълнение на повече функции за достъпност.

В РАЗДЕЛ 2 – Препоръчително съдържание, СЕМ се ангажира да увеличи цифровата достъпност до сайта си като работи активно за подобряване на тяхната използваемост. В тази си дейност СЕМ се придържа към наличните стандарти, добри практики и нормативни изисквания към интернет страници и портали на държавната администрация. СЕМ информира, че при затруднения с <https://www.cem.bg> или част от съдържанието не е достъпно, да се свържат и да опишат проблема – това ще помогне да се поддържа сайта във възможно най-добро състояние и да се подобрява достъпността му непрекъснато.

➤ **Среща на СЕМ с КРС**

През август 2023 г. представители на СЕМ проведоха работна среща с представители на КРС и обсъдиха бъдещо взаимодействие по прилагането на новото законодателство - ЗИДПУ. Основният въпрос бе възможността за споделяне между двата органа на част от компетентността по отношение на "достъпността на услугите за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги", доколкото те засягат както дейността на доставчиците (по смисъла на ЗРТ), така и на предприятията (по смисъла на Закона за електронните съобщения/ЗЕС). Обсъден бе и ефекта от споделяната компетентност между два органа и дали това няма да доведе до възпрепятстване постигането на целите на закона, а именно - осигуряване на достъп на хора с увреждания до аудио-визуалните услуги. Бе предвидено, че в срока на адаптиране на изискванията на новия ЗИДПУ (до 2025 г.), ще се предприемат промени в двата специални закона – ЗЕС и ЗРТ.

➤ **Среща на СЕМ с представители на предприятията по ЗЕС за изпълнение на ЗИДПУ**

На 29 юли 2025 г., съвсем скоро след влизането в сила на ЗИДПУ, СЕМ проведе работна среща с представители на Алианса на технологичната индустрия (АТИ), Браншовата асоциация на българските телекомуникационни оператори (БАБТО), Сдружението за електронни комуникации (СЕК), Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори (АБРО). Бяха обсъдени първите стъпки по изпълнението на новите задължения за прилагането на ЗИДСУ, и по-специално чл. 54, ал. 1: контролът на съответствието на услугите се извършва от Комисията за регулиране на съобщенията – за услугите по чл. 2, ал. 2, т. 1, и от Съвета за електронни медии – за услугите по чл. 2, ал. 2, т. 2, които са услуги за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги.

Бяха дискутирани различни технически решения, като технологичните асоциации и представителите на доставчиците на медийни услуги обсъдиха идеята за спазване на общите изисквания от Препоръка R 110 от май 2023 г. на Европейския съвет за радио и телевизия/EBU. Тя се отнася до субтитриране в цифровата телевизия и онлайн услугите, използва се и за превод на чуждоезиково съдържание.

В цифровата телевизия се използват DVB субтитри и DVB телетекст, които се поддържат от почти всички съвременни телевизори. Въвеждането на цифрова телевизия и онлайн услуги, уебсайтове и приложения, предоставя възможност за подобрени услуги по субтитрирането. Проектът DVB определя три метода за предаване на субтитри за цифрова телевизия: DVB Телетекст (EN 300 472), DVB Субтитри (EN 300 743 и DVB TTML (EN 303 560). Част от платформените оператори изказват предпочитания към стандарта EN 301 549, чиято нова версия се очаква да се приеме през 2026 г. Така ще има повече яснота по отношение на техническите параметри и ще подпомогне хармонизирането на различните практики.

Все още неизползван в достатъчна степен подход е да се активира опцията субтитри на мултиплекс операторите и други цифрови платформи и възможността за осигуряване на достъп до съдържанието с различни изразни средства. Мултиплекс операторите имат задължението да осигурят достъп по подходящ начин на хора с увреден слух и зрение до жестов превод, аудиоописание и специализирани субтитри. С изпълнението на изискванията на ЗИДПУ това вече е задължително и следва в кратки срокове да се внедрят тези инструменти. Подкрепа в това направление ще са Насоките на Европейската комисия, а СЕМ ще продължи своите усилия за подпомагане на доставчиците на медийни услуги и на предприятията, които разпространяват български и чуждестранни програми.